

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE TEACHING OF THE SUBJECT "SCHOOL COUNSELING" FOR STUDENTS MAJORING IN "PEDAGOGY OF TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP EDUCATION"

Desislava Aleksandrova

South-West University Neofit Rilski Blagoevgrad, Bulgaria, aleksandrova.desi@abv.bg

Abstract: This article examines the possibilities for integrating artificial intelligence into the teaching of the discipline "School Counseling" to students majoring in "Pedagogy of Technology and Entrepreneurship Education." The pedagogical, methodological, and technological aspects of using intelligent systems in the training of future teachers are analyzed. A conceptual model for the application of artificial intelligence aimed at developing students' counseling, communication, and professional-pedagogical competencies is presented. Special attention is paid to the formation of skills for creating effective educational prompts as a new digital-pedagogical competence necessary for working with intelligent systems. The main models for structuring prompts are examined, including context-oriented, role-playing, problem-oriented, and reflective models, which support the development of analytical thinking, pedagogical design, and advisory skills. The advantages, opportunities, and challenges of using artificial intelligence in education are presented, as well as its potential for personalizing education, developing reflectivity, and shaping the professional identity of future pedagogical specialists.

Keywords: artificial intelligence, school counseling

ПРИЛАГАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ДИСЦИПЛИНАТА „УЧИЛИЩНО КОНСУЛТИРАНЕ“ НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“

Десислава Александрова

ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград, България, aleksandrova.desi@abv.bg

Резюме: Настоящата статия разглежда възможностите за интегриране на изкуствен интелект в обучението по дисциплината „Училищно консултиране“ на студенти от специалност „Педагогика на обучението по технологии и предприемачество“. Анализирани са педагогическите, методическите и технологичните аспекти на използването на интелигентни системи в процеса на подготовка на бъдещи учители. Представен е концептуален модел за прилагане на изкуствен интелект, насочен към развитие на консултативни, комуникативни и професионално-педагогически компетентности на студентите. Специално внимание е отделено на формирането на умения за създаване на ефективни образователни промптове като нова дигитално-педагогическа компетентност, необходима за работа с интелигентни системи. Разгледани са основните модели за структуриране на промптове, включително контекстно-ориентиран, ролеви, проблемно-ориентиран и рефлексивен модел, които подпомагат развитието на аналитично мислене, педагогическо проектиране и консултативни умения. Представени са предимствата, възможностите и предизвикателствата при използването на изкуствен интелект в обучението, както и неговият потенциал за персонализиране на обучението, развитие на рефлексивност и професионална идентичност на бъдещите педагогически специалисти.

Ключови думи: изкуствен интелект, училищно консултиране, педагогическа компетентност, промпт.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В условията на ускорена дигитална трансформация образователните системи са изправени пред предизвикателството да адаптират своите цели, съдържание и методи към динамиката на технологичния напредък. Въпросът не е дали изкуственият интелект (ИИ) ще окаже влияние върху образованието, а как този процес да бъде управляван по начин, който гарантира педагогическа целесъобразност, етична отговорност и устойчиво развитие. Европейските политики очертават ясна рамка в тази посока. В центъра на Digital Education Action Plan стои разбирането, че цифровите технологии, включително ИИ, следва да бъдат интегрирани системно, като същевременно се гарантират защита на данните, прозрачност на алгоритмите и съхраняване на човешкия фактор в образователния процес (European Commission, 2022).

Еволюцията на европейските стандарти за цифрова компетентност намира израз в актуализацията на DigComp 3.0, разработена от Joint Research Centre към European Commission. Новата рамка интегрира ИИ компетентности във всички области на цифровата грамотност, утвърждавайки разбирането, че интелигентните системи не представляват периферна технологична добавка, а структурен елемент на съвременната дигитална среда (European Commission, 2025). Това изисква от обучаемите не само оперативни умения за работа с инструменти, но и критично разбиране на алгоритмичните процеси, възможните изкривявания и социалните последици от тяхното приложение.

Паралелно с това UNESCO разработва глобална рамка за компетентности на учителите в областта на ИИ – AI Competency Framework for Teachers, която структурира професионалната подготовка около хуманно ориентирано мислене, етика на ИИ, педагогически приложения и професионално развитие (UNESCO, 2024). Този модел кореспондира с концептуалната трансформация на взаимоотношението „учител – ученик“ към по-сложната динамика „учител – ИИ – ученик“, при която преподавателят се утвърждава като модератор, с критично мислене за етично използване на технологиите.

В български контекст през януари 2026 г. Министерство на образованието и науката представи стратегическа визия за интегриране на ИИ в училищното образование (МОН, 2026). Документът очертава системен подход, основан на пет стратегически направления: познание „за“ ИИ, познание „от“ ИИ, използване на ИИ в подкрепа на учениците и учителите, както и развитие на умения за работа с интелигентни системи като ключови компетентности на бъдещето. Особено внимание се отделя на възрастово съобразената ИИ грамотност, развитието на критическо мислене и способността за разпознаване на неточности, алгоритмични предразсъдъци и рискове от академична недобросъвестност (МОН, 2026). Съществен акцент в документа е преосмислянето на професионалната роля на учителя. Той престава да функционира единствено като източник на знание и се позиционира като интелектуален наставник, фасилитатор и навигатор в процеса на учене. В този контекст преподавателят подпомага обучаваните в критичното, отговорно и етично използване на ИИ системи, като развива у тях умения за анализ, оценка и валидиране на генерираното съдържание. (МОН, 2026).

В този контекст интеграцията на изкуствения интелект не може да бъде разглеждана единствено като технологична иновация. Тя представлява дълбока трансформация на педагогическата философия, учебното съдържание и професионалната идентичност на учителя. Балансът между технологичния потенциал и съхраняването на човешкото измерение в образованието се очертава като ключов фактор за ефективността и устойчивостта на образователните политики през следващите десетилетия.

2. КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ДИСЦИПЛИНАТА „УЧИЛИЩНО КОНСУЛТИРАНЕ“

Интегрирането на изкуствен интелект (ИИ) в подготовката на бъдещите учители по технологии и предприемачество е ключов елемент от модернизацията на педагогическото образование. Студентите от специалност *„Педагогика на обучението по технологии и предприемачество“* (ПОТП) се подготвят за работа в динамична дигитална среда, в която технологиите са неразделна част от учебния процес. Според Holmes, Bialik & Fadel (2019) ИИ има потенциала да трансформира образованието чрез адаптивност, автоматизация и персонализирана обратна връзка, което го прави особено подходящ за обучение на бъдещи учители по технологии.

В дисциплината *„Училищно консултиране“* студентите развиват умения за подкрепа на ученици, диагностика на проблеми, кариерно ориентиране и работа в социално-педагогически контекст. Тези компетентности са важни за учителите по технологии и предприемачество, които често работят в проектни, иновативни и предприемачески среди, изискващи висока комуникативност, емпатия и умения за фасилитиране на групови процеси (Gladding, 2018; Corey, 2016).

Основната цел на модела е да се създаде интегрирана система за обучение, която използва ИИ за:

- развитие на консултативни умения, необходими на бъдещите учители по технологии;
- анализ на педагогически ситуации чрез симулации;
- подпомагане на комуникацията и фасилитирането в проектни и предприемачески дейности;
- развитие на умения за работа с дигитални инструменти и технологични решения.

Според Luckin (2018) ИИ може да бъде „интелигентен партньор“ в обучението, който подпомага рефлексията и вземането на решения – ключови умения за учителите по технологии.

Основните елементи на модела са:

Съдържателен компонент

ИИ трансформира учебното съдържание чрез персонализиране на образователните пътеки според индивидуалните темпове и нужди на всеки обучаем, осигурявайки максимална ефективност на усвояването

на материала. Системата автоматизира създаването на интерактивни ресурси и динамични симулации, които превръщат сложните теоретични концепции в практически приложими знания. В резултат на това фокусът се измества от пасивното възприемане на информация към активно изграждане на критично мислене и придобиване на адаптивни умения за реална среда.

Учебното съдържание по дисциплината „Училищно консултиране“ се трансформира чрез ИИ в следните направления:

Таблица 1. Учебно съдържание по дисциплината „Училищно консултиране“ и интегриране на изкуствен интелект

Теми от учебното съдържание	Прилагане на изкуствен интелект	Очаквани резултати
Консултиране като професионална дейност. Възникване и историческо развитие на училищното консултиране. Училищно консултиране като процес на комуникация.	Изкуственият интелект подпомага анализа на помагащото поведение и комуникационните модели.	- Разбиране на същността и функциите на училищното консултиране. - Разграничаване между консултиране, психотерапия и посредничество. - Усвояване на умения за анализ на комуникационни процеси чрез ИИ. - Развитие на рефлексивност и умения за оценка на собственото поведение.
Умения за поставяне на начало и за договаряне в училищното консултиране. Умения в работната фаза на училищното консултиране. Умения за приключване и преход в училищното консултиране.	Симулации на начална, работна и финална фаза на консултирането.	- Овладяване на умения за провеждане на консултативно интервю. - Развитие на емпатия, активно слушане и интерпретация. - Умения за структуриране на консултативния процес. - Повишена увереност чрез практикуване в безопасна ИИ-среда.
Консултиране на ученици от специфични целеви групи в училище. Консултиране на връстници в училище. Консултиране на групи в училище.	Генериране на казуси за работа с ученици в STEM и предприемачески контекст.	- Умения за работа с ученици с различни потребности. - Развитие на компетентности за консултиране на връстници. - Разбиране на груповата динамика и ролята на консултанта. - Повишена чувствителност към разнообразието и рисковите поведения.
Психодинамични подходи в консултирането. Афективни подходи в консултирането. Когнитивно-поведенчески подходи в консултирането.	ИИ симулира различни консултативни подходи (психодинамични, афективни, когнитивно-поведенчески).	- Разбиране на основните принципи на различните консултативни школи. - Умения за прилагане на подходи в симулирани ситуации. - Способност за избор на подходящ метод според случая. - Развитие на аналитично мислене.
Системи за училищно консултиране в други страни	Сравнителен анализ на международни системи за училищно консултиране.	- Разбиране на международни модели и политики. - Умения за сравнение и критичен анализ. - Извличане на добри практики и адаптирането им към българския

		контекст. - Развитие на глобална перспектива.
--	--	--

Източник: автора

Таблица 2. Интегриране на изкуствен интелект в практическите упражнения по „Училищно консултиране“

Теми от учебното съдържание	Прилагане на изкуствен интелект	Очаквани резултати
Дефиниране на училищното консултиране като помагащо поведение	ИИ анализира примери за помагащо и непомагащо поведение; генерира ситуации за разпознаване на подкрепящи реакции.	- Разбиране на характеристиките на помагащото поведение. - Умения за идентифициране на ефективни консултативни реакции. - Развитие на рефлексивност.
Историческо развитие на техниките за консултиране в училище	ИИ създава визуални времеви линии, сравнява подходи и техники през различни периоди.	- Усвояване на историческа перспектива. - Способност за анализ на еволюцията на консултативните практики. - Разбиране на връзката между теория и съвременни технологии.
Умения за слушане	ИИ анализира аудио/текстови записи и дава обратна връзка за активно слушане, паузи, парафразиране.	- Развитие на активно слушане. - Подобряване на вербалната и невербалната комуникация. - Осъзнаване на собствените комуникационни навици.
Умения за емпатия	Симулации с виртуални ученици; ИИ оценява емпатийни реакции.	- Усвояване на емпатийни техники. - Развитие на емоционална интелигентност. - Умения за работа с чувствителни ситуации.
Умения за предоставяне на информация	ИИ генерира различни варианти за обяснение на сложна информация според възраст и контекст.	- Умения за адаптиране на информация към ученици. - Развитие на яснота и структурираност в комуникацията.
Умения за предлагане на съвети	ИИ предлага алтернативни решения и анализира ефективността на съветите.	- Разбиране на границите на съветването. - Умения за формулиране на подкрепящи, ненасочващи съвети.
Умения за предразполагане на събеседника	ИИ симулира трудни ученици; студентът тренира изграждане на доверие.	- Умения за създаване на безопасна среда. - Развитие на умения за установяване на контакт.
Умения за провокиране	ИИ генерира ситуации, изискващи задаване на провокиращи, но подкрепящи въпроси.	- Усвояване на техники за стимулиране на размисъл. - Умения за задаване на дълбоки въпроси.
Умения за фасилитиране	ИИ симулира групови процеси; анализира ролята на фасилитатора.	- Развитие на умения за управление на групи. - Подобряване на лидерските компетентности.
Умения за решаване на проблеми	ИИ предлага различни стратегии за решаване на казуси; сравнява ефективността им.	- Усвояване на структурирани подходи за решаване на проблеми. - Развитие на критично мислене.
Умения за работа с чувства	ИИ разпознава емоционални сигнали в текст/реч и дава обратна връзка.	- Развитие на емоционална осъзнатост.

		- Умения за работа с емоции на ученици.
Умения за оценяване	ИИ подпомага оценката на консултативни ситуации чрез критерии и индикатори.	- Усвояване на техники за оценяване на процеси и резултати. - Развитие на аналитични умения.
Карта на партньорите при консултиране в училище	ИИ автоматично генерира мрежа от институции и специалисти.	- Разбиране на партньорските отношения. - Умения за работа в мултидисциплинарна среда.
Форми и системи на подготовка на училищния консултант	ИИ сравнява международни модели на обучение и професионални стандарти.	- Осъзнаване на професионалните изисквания. - Развитие на глобална перспектива.
Техники за диагностика и оценка ефективността на консултирането	ИИ анализира казуси, предлага диагностични хипотези и оценява ефективността на интервенции.	- Усвояване на диагностични умения. - Развитие на умения за оценка на консултативни процеси. - Повишена професионална компетентност.

Източник: автора

Технологичен компонент – използване на AI инструменти за:

- анализ на сложни казуси;
- генериране на реалистични консултативни сценарии;
- създаване на интерактивни учебни симулации;
- подпомагане на критическата рефлексия на студентите.

Методически компонент – включва съвременни методи като:

- работа с казуси;
- симулационни игри;
- проектно-базирано обучение;
- директна работа с AI чрез създаване на ефективни промптове.

Важна част от работата с изкуствен интелект е създаването на промптове: специфичен начин за взаимодействие с него, подобен на въпрос или задача, която му задавате (Институт по публична администрация, 2025). Това е модел за структуриране на инструкциите си така, че изкуственият интелект да разбира точно какво се очаква от него. Този модел помага на изкуствения интелект да разбере точно вашите очаквания чрез следните стъпки:

- **П – Прецизност:** Формулирайте задачата конкретно и ясно. Избягвайте общи фрази и двусмислици.
- **Р – Разяснение на контекста:** Опишете ситуацията – за кого е предназначен текстът, каква е крайната цел и каква роля трябва да заеме AI.
- **О – Оформление:** Уточнете формата на отговора – списък, таблица, програмен код, имейл или есе.
- **М – Мислене стъпка по стъпка:** Поискайте от модела да разсъждава логически и да опише етапите, през които преминава.
- **П – Подобряване:** Използвайте първия отговор като основа и го надграждайте с допълнителни инструкции.
- **Т – Тон и стил:** Определете гласа на съобщението – официален, приятелски, вдъхновяващ или критичен (Институт по публична администрация, 2025).

За да превърнете обикновения чат в професионален инструмент, използвайте тези задължителни инструкции за ефективен промпт:

- **Роля (Persona):** Задайте самоличност на модела (напр. „Ти си училищен психолог“), за да настроите неговия стил и база от знания.
- **Задача (Task):** Бъдете конкретни с глагола. Използвайте силни команди като *анализирай*, *сравни*, *обобщи* или *генерирай*.
- **Контекст (Context):** Посочете целта и публиката, за да адаптира моделът сложността на използвания език.

- **Формат (Format):** Контролирайте структурата чрез изискване за конкретна визуализация (таблица, списък, код или текст).
- **Примери (Few-Shot Prompting):** Дайте на модела един или два примера за стила, който търсите – това е най-бързият начин за „обучение“.
- **Ограничения и Тон (Constraints & Tone):** Поставете ясни граници – кажете на модела какво да НЕ прави и каква емоционална наситеност да поддържа (Кадийски, 2024).

Таблица 3. Модели за промптване в училищното консултиране

Модел (С структура)	Пример за промпт	Педагогическа / Професионална стойност
План за действие (Контекст → Задача → Цел → Формат)	Ти си училищен консултант. Анализирай случай на ученик от 10. клас с внезапен спад в успеха. Изготви консултативен план за работа с него и родителите му. Представи го в стъпки по седмици.	Развива умения за планиране и системност. Учи как да се превърне теоретичният анализ в конкретен график за работа.
Професионална роля (Роля → Ситуация → Действие → Резултат)	Влез в ролята на училищен психолог. Ученик се оплаква от социална изолация в класа. Предложи стратегия за медиация, която да подобри климата в групата и да намали тревожността на детето.	Изгражда професионална идентичност. Помага за усвояване на специфичния език и подходи, характерни за психологическата подкрепа.
Критичен анализ (Проблема → Анализ → Решение → Аргументация)	Ученик среща трудности при прехода от начален към прогимназиален етап. Анализирай факторите за стрес, предложи решение и аргументирай защо този подход е най-подходящ спрямо възрастта.	Насърчава критическото мислене. Изисква от потребителя не само да намери решение, но и да защити избора си с научни или практически доводи.
Професионална рефлексия (Опит → Анализ → Извод → Подобрене)	Въз основа на описанието на моята проведена сесия (тук поставяте ваше описание), анализирай кои мои въпроси бяха подкрепящи и къде направих грешка. Направи извод как да подобря емпатичното си слушане.	Развива рефлексивност. ИИ действа като „супервизор“, който помага на специалиста да види собствените си зони за развитие.

Източник: автора

Оценъчен компонент – оценяване на компетентностите чрез:

- анализ на решения на казуси
- практическо приложение на знанията
- рефлексия и самооценка

При интегрирането на изкуствен интелект в обучението по „Училищно консултиране“ е необходимо преподавателят да осигури системен контрол върху качеството на генерираната информация. Това е важно както за гарантиране на фактическата коректност, така и за адаптирането на съдържанието към нивото, потребностите и предходните знания на студентите. Ролята на преподавателя остава водеща, тъй като той носи отговорност за педагогическата валидност и приложимост на използваните материали.

За всяко обяснение, анализ или пример, генериран от ИИ, преподавателят следва да извършва критична оценка, за да гарантира, че съдържанието е:

- фактически вярно и съответства на научните стандарти в областта на училищното консултиране;
- педагогически адаптирано към нивото на студентите от специалност *Педагогика на обучението по технологии и предприемачество*;
- методически полезно за постигане на целите на обучението.

Оценяването на генерираните от ИИ обяснения може да бъде подпомогнато чрез задаване на следните ключови въпроси:

- Ясно и последователно ли е представено съдържанието?
- Използва ли се недвусмислен, точен и лесен за разбиране език?
- Фокусира ли се върху най-съществените аспекти на темата?
- Фактически коректно ли е изложението?
- Адаптирано ли е към нивото на студентите и към спецификата на дисциплината? (*При необходимост преподавателят може да използва ИИ за опростяване или преформулиране на обяснението.*)
- Свързано ли е съдържанието с предходните знания и опит на студентите? (*Преподавателят може да поиска от ИИ да включи връзки към вече изучени теми.*)
- Ангажиращо и полезно ли е за студентите в контекста на практическата им подготовка?

Този процес на педагогическа валидация гарантира, че изкуственият интелект се използва не като заместител, а като подкрепящ инструмент, който повишава качеството на обучението, без да компрометира научната достоверност и професионалните стандарти (Mollick & Mollick, 2023).

3.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Интегрирането на изкуствения интелект в образованието и училищното консултиране не представлява краткотрайна технологична тенденция, а стратегическа необходимост в контекста на модерното и персонализирано обучение. Чрез овладяването на структурирани модели за промптиране, като „ПРОМПТ“, преподавателите могат целенасочено да използват ИИ като инструмент за анализ на казуси и генериране на иновативни педагогически решения.

Същевременно е от съществено значение технологията да функционира като подкрепящ ресурс, а не като заместител на човешката емпатия, етична чувствителност и професионална преценка. Учителят и ролята му на училищен консултант остават централни фигури в образователния процес - именно те осигуряват критичната оценка, контекстуализацията и отговорното прилагане на технологичните инструменти.

В този смисъл синергията между технологична грамотност и педагогическа експертиза очертава устойчива посока за развитие на образователната практика, насочена към по-висока ефективност, по-добра подкрепа за учениците и изграждане на адаптивна, етична и иновативна образователна среда.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Институт по публична администрация. (2025). *Основи на писането на промптове за изкуствен интелект* [PDF]. https://www.ipa.government.bg/sites/default/files/ai_prompt_basic_032025.pdf
- Кадийски, Е. (2024, 25 януари). *Какво е добър AI prompt и как да го създадем*. Prepodavame.bg. <https://prepodavame.bg/kakvo-e-dobar-ai-prompt-i-kak-da-go-sazdadem/>
- Министерство на образованието и науката. (2026). *Визия за въвеждане и използване на изкуствения интелект в българското училищно образование* https://www.mon.bg/nfs/2026/01/pr27012026_vizia-ai-strategy-education.pdf
- Corey, G. (2016). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*.
- European Commission. (2022). *Ethical guidelines on the use of artificial intelligence (AI) and data in teaching and learning for educators*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d81a0d54-5348-11ed-92ed-01aa75ed71a1>
- European Commission. (2025, February 18). *Excellence in artificial intelligence: Ensuring AI works for people*. Shaping Europe's Digital Future. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>
- European Commission Joint Research Centre. (2025). *DigComp 3.0: The Digital Competence Framework for Citizens*. Publications Office of the European Union. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp_en
- Gladding, S. (2018). *Counseling: A Comprehensive Profession*.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education*.
- Luckin, R. (2018). *Machine Learning and Human Intelligence*.
- Mollick, E., & Mollick, L. (2023, March 16). *Using AI to implement effective teaching strategies in classrooms: Five strategies, including prompts*. Wharton School of the University of Pennsylvania & Wharton Interactive. <https://www.scribd.com/document/701309284/Using-AI-to-Implement-Effective-Teaching>

UNESCO. (2024). *AI competency framework for teachers*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/education/framework>